

Υπόθεση C-57/23

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

2 Φεβρουαρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Nejvyšší správní soud (Τσεχική Δημοκρατία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

26 Ιανουαρίου 2023

Προσφεύγων:

JH

Καθής:

Policejní prezidium

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Προσφυγή με αίτημα να διαπιστωθεί ότι η διενέργεια πράξεων ταυτοποίησης, η αποθήκευση δειγμάτων και πληροφοριών σχετικά με τον προσφεύγοντα, καθώς και η μεταγενέστερη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκτήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο στο πλαίσιο της ποινικής διώξεως του προσφεύγοντος συνιστούν παράνομη επέμβαση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

- (1) Ποια είναι η προσήκουσα διάκριση που πρέπει να πραγματοποιείται μεταξύ των διαφόρων υποκειμένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ή το άρθρο 6, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680; Συνάδει προς την επιταγή

- περί ελαχιστοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και προς την υποχρέωση διακρίσεως μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών υποκειμένων των δεδομένων, η πρόβλεψη από την εθνική νομοθεσία της συλλογής γενετικών δεδομένων από κάθε πρόσωπο το οποίο θεωρείται ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξεως εξ προθέσεως;
- (2) Συνάδει προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2016/680 κατάσταση στην οποία, υπό το πρίσμα του γενικού σκοπού της πρόληψης ή της ανίχνευσης ποινικού αδικήματος, η ανάγκη περαιτέρω διατηρήσεως του προφίλ DNA αξιολογείται από τις αστυνομικές αρχές βάσει των εσωτερικών τους κανονισμών, πράγμα που συχνά συνεπάγεται, στην πράξη, τη διατήρηση ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για αόριστο χρονικό διάστημα, χωρίς να καθορίζεται μέγιστη διάρκεια διατηρήσεως των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα; Σε περίπτωση που η εν λόγω κατάσταση δεν συνάδει με την ως άνω διάταξη, βάσει ποιων κριτηρίων θα πρέπει να εκτιμάται η αναλογικότητα όσον αφορά τη διάρκεια της διατηρήσεως των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται και διατηρούνται για τον ως άνω σκοπό;
- (3) Ποια είναι η ελάχιστη έκταση των ουσιαστικών ή διαδικαστικών προϋποθέσεων για την απόκτηση, αποθήκευση και διαγραφή ιδιαίτερα ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 2016/680, η οποία πρέπει να ρυθμίζεται από «διατάξεις γενικής ισχύος» του δικαίου κράτους μέλους; Περαιτέρω, μπορεί η νομολογία των δικαστηρίων να νοηθεί ως «δίκαιο κράτους μέλους» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ 2016, L 119, σ. 89) – άρθρα 4 έως 6, 8 και 10

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (νόμος 273/2008 περί αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας, στο εξής: νόμος περί αστυνομίας) – άρθρο 65:

«(1) Κατά την άσκηση των καθηκόντων της, η αστυνομία δύναται, προς τον σκοπό της μελλοντικής ταυτοποίησης, στην περίπτωση

α) προσώπου το οποίο κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξεως εκ προθέσεως ή προσώπου ως προς το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει διαπράξει τέτοια αξιόποινη πράξη,

[...]

να προβεί στη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων, την ταυτοποίηση των φυσικών χαρακτηριστικών, τη λήψη μετρήσεων του σώματος, την καταγραφή εικόνων, ήχου και άλλων παρόμοιων στοιχείων και τη λήψη βιολογικών δειγμάτων για την απόκτηση πληροφοριών σχετικά με το γενετικό προφίλ.

[...]

(5) Η αστυνομία διαγράφει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που λαμβάνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 μόλις η επεξεργασία τους παύσει να είναι αναγκαία για τους σκοπούς της πρόληψης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων [...]».

Οι διατάξεις για την εφαρμογή του άρθρου 65 του νόμου περί αστυνομίας είναι εσωτερικές πράξεις της διοίκησης της αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας οι οποίες λαμβάνουν τη μορφή *pokyn policejního prezidenta* (κατευθυντήριες γραμμές του αρχηγού της αστυνομίας). Το περιεχόμενο των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών δεν είναι διαθέσιμο στο ευρύ κοινό, πρόσβαση δε σε αυτές παρέχεται σε μεμονωμένους αιτούντες. Το αιτούν δικαστήριο δεν έλαβε γνώση του περιεχομένου τους.

Κρίσιμη είναι επίσης η νομολογία του αιτούντος δικαστηρίου κατά την οποία για τη διαπίστωση της νομιμότητας της απόκτησης ή της αποθήκευσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαιτείται όχι μόνον η τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 65 του νόμου περί αστυνομίας, αλλά και η διενέργεια ελέγχου αναλογικότητας κατά περίπτωση.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Η Policie České republiky, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality skupiny kriminální policie a vyšetřování (αστυνομία της Τσεχικής Δημοκρατίας, τμήμα ανίχνευσης της διαφθοράς και του οικονομικού εγκλήματος το οποίο υπάγεται στην υπηρεσία ποινικών ερευνών, Τσεχική Δημοκρατία), παράρτημα του Πίλσεν, άσκησε, στις 11 Δεκεμβρίου 2015, ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντος [στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, στο εξής: προσφεύγων] για παράβαση καθήκοντος κατά τη διαχείριση ξένης περιουσίας. Συνεπεία της εν λόγω συμπεριφοράς του προσφεύγοντος χορηγήθηκε επιδότηση, παρά το γεγονός ότι ο προσφεύγων

γνώριζε ότι η επίμαχη αίτηση δεν πληρούσε τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της οικείας επιδοτήσεως.

- 2 Στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, στις 13 Ιανουαρίου 2016 η καθής έλαβε εξηγήσεις από τον προσφεύγοντα και διέταξε τη διενέργεια πράξεων προς εξακρίβωση της ταυτότητάς του. Παρά τις αντιρρήσεις του προσφεύγοντος, η καθής του πήρε δακτυλικά αποτυπώματα καθώς και παρειακό επίχρισμα, βάσει του οποίου δημιούργησε προφίλ DNA, έβγαλε φωτογραφίες και προέβη σε περιγραφή του προσφεύγοντος, στοιχεία τα οποία καταχώρισε εν συνεχεία στις σχετικές βάσεις δεδομένων της αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας (στο εξής: επίδικη επέμβαση).
- 3 Με απόφαση του Městský soud v Praze (περιφερειακού δικαστηρίου Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία) της 15ης Μαρτίου 2017, ο προσφεύγων καταδικάστηκε τελεσίδικα για παράβαση καθήκοντος κατά τη διαχείριση ξένης περιουσίας και για κατάχρηση εξουσίας δημόσιου λειτουργού. Ο προσφεύγων τέλεσε τις ως άνω πράξεις υπό την ιδιότητά του ως αναπληρωτή υπουργού, καθόσον εκμεταλλεύθηκε τη σημαντική επιρροή του στη λήψη αποφάσεως για τη χορήγηση επιδοτήσεως και μεθόδευσε την έγκριση της σχετικής αιτήσεως που είχε υποβάλει ορισμένη οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών καθώς και την καταβολή της οικείας επιδοτήσεως, μολονότι γνώριζε ότι η αιτούσα δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις για να λάβει την επιδότηση. Με την ως άνω συμπεριφορά του, ο προσφεύγων προκάλεσε στην Τσεχική Δημοκρατία ζημία συνολικού ύψους 4 500 000 CZK (τσεχικών κορονών).
- 4 Με προσφυγή που άσκησε στις 8 Μαρτίου 2016, ο προσφεύγων ζήτησε να διαπιστωθεί ο παράνομος χαρακτήρας της επίδικης επέμβασης.
- 5 Με απόφαση της 23ης Ιουνίου 2022, το Městský soud v Praze (περιφερειακό δικαστήριο Πράγας) έκανε δεκτή την προσφυγή και διαπίστωσε τον παράνομο χαρακτήρα της επίμαχης επέμβασης. Επιπλέον, το εν λόγω περιφερειακό δικαστήριο έκρινε ότι παράνομη πράξη συνιστά και η διατήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος που αποκτήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο στις βάσεις δεδομένων της αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας. Για τον λόγο αυτό, το Městský soud v Praze (περιφερειακό δικαστήριο Πράγας) διέταξε την καθής να διαγράψει όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος που έχουν αποθηκευθεί στις βάσεις δεδομένων της αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας.
- 6 Η καθής άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά της αποφάσεως του Městský soud v Praze (περιφερειακού δικαστηρίου Πράγας).

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 7 Η καθής υποστηρίζει ότι η επίδικη επέμβαση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τον νόμο. Επισημαίνει ότι μόνο κριτήριο για το επιτρεπτό της συλλογής γενετικού υλικού σε τέτοιες περιπτώσεις είναι το προβλεπόμενο στο άρθρο 65 του νόμου

περί αστυνομίας, ήτοι ότι ο ενδιαφερόμενος είναι πρόσωπο το οποίο κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξεως εκ προθέσεως ή πρόσωπο ως προς το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει διαπράξει τέτοια αξιόποινη πράξη. Εν προκειμένω, το ως άνω κριτήριο πληρούτο. Η καθής υποστηρίζει ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε περαιτέρω εκτιμήσεις.

- 8 Περαιτέρω, η καθής υπογραμμίζει ότι προέβη σε εκτίμηση της αναλογικότητας της συλλογής και αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος. Προς τούτο, έλαβε υπόψη τον παράγοντα της υποτροπής, την πιθανή κλιμάκωση της συμπεριφοράς καθώς και το γεγονός ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει στο παρελθόν σωρεία παραβάσεων, γεγονός που σημαίνει ότι επιδεικνύει παραβατική συμπεριφορά καθ' υποτροπή. Όσον αφορά τη διάρκεια διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος, η καθής υπογράμμισε ότι η αστυνομία της Τσεχικής Δημοκρατίας διαθέτει μηχανισμό τακτικής (εσωτερικής) επανεξέτασης της ανάγκης διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επιπλέον, η καθής ισχυρίζεται ότι η ποινική διαδικασία που αφορά την υπόθεση του προσφεύγοντος περατώθηκε το 2017 με την επιβολή ποινής με τετραετή αναστολής, ήτοι σχετικά πρόσφατα. Τέλος, όσον αφορά την προβαλλόμενη έλλειψη επαρκούς δημοσιότητας των εσωτερικών κανονισμών της αστυνομίας, η καθής υπογράμμισε ότι οι εν λόγω εσωτερικοί κανονισμοί τίθενται στη διάθεση του κοινού στο πλαίσιο του δικαιώματος στην πληροφόρηση και ότι οι οικείες κανονιστικές ρυθμίσεις συμπληρώνονται πάντοτε, εφόσον παρίσταται ανάγκη, από τη νομολογία, γεγονός το οποίο ισχύει και όσον αφορά το άρθρο 65 του νόμου περί αστυνομίας.
- 9 Στο υπόμνημά του ο *προσφεύγων* υπογράμμισε κατ' αρχάς ότι ουδεμία εκτίμηση της αναλογικότητας της επέμβασης έλαβε χώρα κατά το χρονικό σημείο στο οποίο οι αστυνομικές αρχές της Τσεχικής Δημοκρατίας προέβησαν στις ως άνω ενέργειές τους. Η αστυνομική απλώς ενήργησε ως ανωτέρω αυτοδικαίως βάσει του γράμματος του άρθρου 65, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου περί αστυνομίας και του γεγονότος ότι ο προσφεύγων κατηγορήθηκε για την τέλεση αξιόποινης πράξεως εκ προθέσεως. Δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη οι εκ των υστέρων υποβληθείσες εκτιμήσεις της καθής σχετικά με την επαναλαμβανόμενη κολάσιμη συμπεριφορά του δράστη και το συνακόλουθο επιχείρημα ότι δικαιολογείται, ως εκ τούτου, η εξακολούθηση της διατήρησης των προσωπικών του δεδομένων σε αστυνομικές βάσεις δεδομένων, ούτε η αφηρημένη και μη τεκμηριωμένη επίκληση της πιθανότητας υποτροπής. Ο προσφεύγων καταγγέλλει ότι, ενώ η καθής υποστηρίζει ότι το χρονικό διάστημα των 5 ετών μετά την καταδίκη είναι πολύ σύντομο ώστε να δικαιολογείται η διαγραφή των επίμαχων δεδομένων, εντούτοις σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αποκλείεται, εντός του ίδιου χρονικού διαστήματος, ακόμη και η διαγραφή της καταδίκης από το ποινικό μητρώο. Ο προσφεύγων βάλλει επίσης κατά της μη δημοσιοποίησης των κατευθυντήριων γραμμών της αστυνομίας για τη διενέργεια δραστηριοτήτων ταυτοποίησης δεδομένου ότι η δημοσίευση της νομοθεσίας αποτελεί αναγκαία βάση για τη λειτουργία του κράτους δικαίου. Σε ένα κράτος δικαίου, κάθε μέτρο που ενδέχεται να συνιστά επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να ρυθμίζεται απευθείας από τον νόμο. Οι εσωτερικοί κανόνες που αφορούν την

οργάνωση της αστυνομίας, και οι οποίοι δεν αποτελούν νομικές διατάξεις, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την εν λόγω νομοθετική ρύθμιση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασεως περί παραπομπής

Γενικές παρατηρήσεις

- 10 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης, καθώς και με τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), ορισμένων πτυχών της εθνικής ρύθμισης σχετικά με την απόκτηση και την αποθήκευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τον σκοπό της μελλοντικής ταυτοποίησης, ιδίως ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό τη μορφή προφίλ DNA. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η ερμηνεία της οδηγίας 2016/680 είναι κρίσιμη προκειμένου να αποφανθεί επί της υπό κρίση υποθέσεως. Προτού αναλύσει το πλαίσιο εντός του οποίου υποβάλλει τα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να μνημονεύσει δύο γενικά ζητήματα τα οποία είναι κοινά και για τα τρία προδικαστικά ερωτήματα.
- 11 Πρώτον, η οδηγία 2016/680 είναι μια σχετικά νέα νομική πράξη της Ένωσης, για την οποία δεν υπάρχει σχετική νομολογία του Δικαστηρίου. Η ήδη υπάρχουσα νομολογία σχετικά με τον κανονισμό 2016/679 (στο εξής: ΓΚΠΔ) ή την προϊσχύσασα οδηγία 95/46 παρέχει ασφαλώς χρήσιμη ερμηνευτική καθοδήγηση για πολλά από τα ζητήματα που τίθενται εν προκειμένω. Εντούτοις, δεν είναι σαφές κατά πόσον η ρύθμιση που περιέχεται στον ΓΚΠΔ μπορεί πράγματι να εφαρμοστεί, κατ' αναλογία, στο ειδικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2016/680. Επιπλέον, εάν τα δύο καθεστάτα ήταν πανομοιότυπα, δεν θα ήταν σαφές για ποιον λόγο ο νομοθέτης της Ένωσης έκρινε αναγκαίο να θεσπίσει μια συνεκτική ειδική ρύθμιση υπό τη μορφή της οδηγίας 2016/680 ως *lex specialis* σε σχέση με τον ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, μπορεί να συναχθεί ότι η προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της πρόληψης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων διαφοροποιείται κατά κάποιον τρόπο από το γενικό καθεστώς προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Κοινός παρονομαστής και των τριών υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων είναι η προσπάθεια επακριβούς καθορισμού του σε τι συνίσταται εν τέλει η ως άνω διαφοροποίηση.
- 12 Δεύτερον, η υπό κρίση υπόθεση εντάσσεται στο πλαίσιο της εκτεταμένης συλλογής ενός ιδιαίτερα ευαίσθητου είδους δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: γενετικού υλικού και των προφίλ DNA φυσικών προσώπων που δημιουργούνται βάσει του εν λόγω γενετικού υλικού. Σε τέτοιου είδους προσωπικές πληροφορίες αναφέρεται ρητώς το άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680, το οποίο εντάσσει τα γενετικά δεδομένα στο καθεστώς της «επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ως προς τα οποία προβλέπει καθεστώς απόλυτης «αναγκαιότητας» της επεξεργασίας που συνδέεται με την ύπαρξη

«κατάλληλων διασφαλίσεων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων». Ωστόσο, ούτε από το εν λόγω νομικό πλαίσιο ούτε από τη νομολογία του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένης εκείνης που αφορά την παρόμοια ρύθμιση του ΓΚΠΔ, προκύπτει με σαφήνεια πώς η επίδικη «ειδικότερη» ρύθμιση διαφοροποιείται στην πράξη από την ήδη ειδική ρύθμιση της οδηγίας 2016/680 και το υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αυτή προβλέπει.

- 13 Χαρακτηριστικό της όλης καταστάσεως είναι ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων λαμβάνεται απόφαση για τη μη λήψη μέτρων ταυτοποίησης ή για τη διαταγή διαγραφής ήδη αποκτηθέντων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αναφέρονται υπό τη μορφή ενδεικτικής και όχι εξαντλητικής απαρίθμησης μόνο στη νομολογία. Αντιθέτως, τα εν λόγω κριτήρια στερούνται παντελώς ερείσματος στη νομοθεσία. Επιπλέον, στην πράξη, η εκτίμηση της αναλογικότητας (ή μη) της εκάστοτε επεμβάσεως, η οποία βασίζεται σε πλείονα από τα ως άνω κριτήρια, πραγματοποιείται μόνο αφότου έχει παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα και μόνο από τα διοικητικά δικαστήρια. Η αστυνομική αρχή που διενεργεί την ταυτοποίηση, συνήθως σε πρώιμο στάδιο της έρευνας, συχνά δεν είναι σε θέση να διενεργήσει την εν λόγω εκτίμηση στο είδος και στην έκταση που απαιτείται, καθώς ενδέχεται να μην έχει καν ορισμένες πληροφορίες στη διάθεσή της.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 14 Όσον αφορά την προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, σύμφωνα με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ), η νομολογία του ΕΔΔΑ έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει την απαίτηση να πραγματοποιείται στην εθνική νομοθεσία συμβαλλόμενου μέρους της ΕΣΔΑ διάκριση μεταξύ των αξιόποινων πράξεων για τις οποίες λαμβάνονται δείγματα DNA, λαμβανομένης υπόψη της κοινωνικής τους απαξίας. Κατά το ΕΔΔΑ, οι δράστες σοβαρών, ιδίως βίαιων, αδικημάτων για τα οποία δικαιολογείται η λήψη και αποθήκευση δειγμάτων DNA δεν μπορούν να τυγχάνουν όμοιας αντιμετώπισης με τους δράστες λιγότερο σοβαρών αδικημάτων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 13ης Φεβρουαρίου 2020, Trajkovski και Chipovski κατά Βόρειας Μακεδονίας, προσφυγή υπ' αριθ. 53205/13 και 63320/13· της 13ης Φεβρουαρίου 2020, Gaughran κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή υπ' αριθ. 45245/15· της 22ας Ιουνίου 2017, Aycaguer κατά Γαλλίας, προσφυγή υπ' αριθ. 8806/12· καθώς επίσης της 4ης Δεκεμβρίου 2008, S και Marger κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή υπ' αριθ. 30562/04 και 30566/04).
- 15 Γενικότερα, η νομολογία του Δικαστηρίου υπογραμμίζει επίσης, μολονότι στο πλαίσιο της ερμηνείας άλλων νομικών ρυθμίσεων και όχι της οδηγίας 2016/680, τη σημασία της απαίτησης περί υπάρξεως αναλογικότητας μεταξύ της σοβαρότητας μιας επέμβασης στα θεμελιώδη δικαιώματα (υπό τη μορφή της απόκτησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) και της σοβαρότητας του ποινικού αδικήματος – βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18,

EU:C:2020:791, σκέψη 140)· της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Tele2 Sverige (C-203/15 και C-698/15, EU:C:2016:970, σκέψη 102)· της 2ας Οκτωβρίου 2018, Ministerio Fiscal (C-207/16, EU:C:2018:788, σκέψεις 56 και 57)· καθώς και τη γνωμοδότηση 1/15 (Συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017 (EU:C:2017:592, σκέψη 149).

- 16 Ωστόσο, παραμένει ασαφές για ποιο είδος αναλογικότητας πρόκειται στην πραγματικότητα εν προκειμένω καθώς και σε ποιο βαθμό η λογική της δημιουργίας βάσεων δεδομένων (συστημική, νομοθετική αναλογικότητα) μπορεί να αντικατασταθεί αυτόματα και άμεσα από την ad hoc εκτίμηση της αναλογικότητας σε σχέση με συγκεκριμένο δράστη σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση (συγκεκριμένη, περιπτωσιολογική αναλογικότητα). Με άλλα λόγια, σε περίπτωση που ο νομοθέτης προβεί σε επαρκή νομοθετική διάκριση (ως προς το είδος των ποινικών αδικημάτων, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητάς τους, και εφόσον καθορίσει πρόσθετα γενικά κριτήρια αναλογικότητας), παραμένει σε κάθε περίπτωση αναγκαία η περαιτέρω εκτίμηση της αναλογικότητας κάθε επιμέρους δειγματοληψίας σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση;
- 17 Ο εθνικός νομοθέτης φαίνεται ότι έχει ήδη εξετάσει το ζήτημα της αναλογικότητας της απόκτησης δεδομένων ταυτοποίησης ευθέως στο άρθρο 65, παράγραφος 1, του νόμου περί αστυνομίας, καθόσον περιόρισε την εφαρμογή του μόνο στα εκ προθέσεως αδικήματα, πραγματοποιώντας, ως εκ τούτου, επαρκή διάκριση μεταξύ των διαφόρων υποκειμένων των δεδομένων. Υπό το πρίσμα της εν λόγω προσεγγίσεως, η περαιτέρω ad hoc εξέταση της αναλογικότητας σε συγκεκριμένες περιπτώσεις δεν είναι πλέον αναγκαία. Ωστόσο, η ως άνω συλλογιστική θα πρέπει να θεωρηθεί ανεπαρκής.
- 18 Επομένως, τίθεται το ερώτημα της έκτασης της βάσει της νομοθεσίας ή της νομολογίας διάκρισης την οποία καλούνται να πραγματοποιήσουν τα κράτη μέλη βάσει της οδηγίας 2016/680. Το άρθρο 6 της οδηγίας 2016/680 φαίνεται να θεσπίζει μόνο την απαίτηση διάκρισης μεταξύ, αφενός, των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπόπτων και καταδικασθέντων και, αφετέρου, των δεδομένων θυμάτων και τρίτων. Ωστόσο, η απαρίθμηση αυτή είναι απλώς ενδεικτική (όπως προκύπτει από τη χρήση της φράσης «παραδείγματος χάριν»). Η απαίτηση περί αναλογικότητας των υπό επεξεργασία δεδομένων προκύπτει σαφώς από τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 4 της οδηγίας, καθώς και από τη νομολογία, ωστόσο, όσον αφορά το υποβληθέν ερώτημα, το ακριβές περιεχόμενο της εν λόγω ρυθμίσεως παραμένει ασαφές.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 19 Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά τον αναλογικό χαρακτήρα της διάρκειας της διατήρησης των δεδομένων ταυτοποίησης από τις αστυνομικές αρχές. Συναφώς, δεν προβλέπεται χρονικό όριο ούτε από την οδηγία 2016/680 ούτε από την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση.

- 20 Από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2016/680, καθώς και από τις γενικές αρχές και τη νομολογία του Δικαστηρίου, προκύπτει μόνο ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να διατηρούνται αποκλειστικά για το χρονικό διάστημα που είναι αναγκαίο για τον σκοπό για τον οποίο υποβάλλονται σε επεξεργασία. Ωστόσο, δεν είναι σαφές πώς θα πρέπει να εφαρμοστεί η ως άνω προσέγγιση όταν ο δεδηλωμένος σκοπός είναι η πρόληψη ή η ανίχνευση ποινικού αδικήματος, ήτοι σκοπός που, ως εκ της φύσεώς του, αναφέρεται στο μέλλον και δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό.
- 21 Στο πλαίσιο της ενδεχόμενης εκτιμήσεως της αναλογικότητας όσον αφορά τη διάρκεια διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στην πράξη συγκρούονται δύο διαφορετικά είδη αναλογικότητας που σχετίζονται με διαφορετικούς σκοπούς: *διαρθρωτικούς*, αφενός, και *ατομικούς*, αφετέρου. Εφόσον η *πρόληψη ή η ανίχνευση ποινικού αδικήματος* είναι ευρέως αποδεκτή ως θεμιτός στόχος, το λογικό και αναλογικό μέσο για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι η διατήρηση πληροφοριών σχετικά με όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό υποκειμένων των δεδομένων για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Μια αστυνομική βάση δεδομένων από την οποία ο εκάστοτε αιτών θα μπορούσε, κατόπιν αιτήματός του, να διαγραφεί μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα, θα έπανε σύντομα να επιτελεί οποιαδήποτε ουσιαστική λειτουργία σχετικά με την ανίχνευση εγκλημάτων.
- 22 Αντιθέτως, η εκτίμηση της αναλογικότητας είναι επιβεβλημένη όσον αφορά τα αιτήματα διαγραφής από τις βάσεις της αστυνομίας δεδομένων που αφορούν *μεμονωμένα πρόσωπα ή δράστες, περίπτωση κατά την οποία η διατήρηση των εν λόγω δεδομένων σε βάση δεδομένων της αστυνομίας θεωρείται ως ένα είδος συνεχιζόμενης ποινής, οπότε ανακύπτει αργά ή γρήγορα το ζήτημα της παρελεύσεως του χρόνου μεταξύ της απαγγελίας κατηγορίας ή της καταδίκης του δράστη και του μεταγενέστερου σύννομου βίου του, συμπεριλαμβανομένης της προβληματικής περί πιθανότητας υποτροπής.*
- 23 Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι ενδεχόμενες περιοδικές εσωτερικές αξιολογήσεις σχετικά με το κατά πόσον εξακολουθεί να είναι δικαιολογημένη η εκ μέρους της αστυνομίας της Τσεχικής Δημοκρατίας διατήρηση των ληφθέντων δεδομένων ταυτοποίησης θα μπορούσαν να ανταποκρίνονται στον διαρθρωτικό στόχο της αποτελεσματικής ανίχνευσης του εγκλήματος. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο δεν καθορίζει κανένα μέγιστο χρονικό διάστημα για τη διατήρηση των δεδομένων, δεδομένου ότι, κατά την περιοδική εσωτερική αξιολόγηση που διενεργείται από τις αστυνομικές αρχές, το πιθανότερο, στην πράξη, είναι ότι τα ληφθέντα προφίλ DNA θα διατηρούνται χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό.
- 24 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι γνωρίζει τον θεσμό του «δικαιώματος στη λήθη», το οποίο διαμορφώθηκε αρχικά από τη νομολογία του Δικαστηρίου και κωδικοποιήθηκε, εν συνεχεία, στο άρθρο 17 του ΓΚΠΔ. Τίθεται, ωστόσο, το ερώτημα κατά πόσον χωρεί εφαρμογή της εν λόγω προσεγγίσεως και της σχετικής νομολογίας στο πλαίσιο των βάσεων δεδομένων της αστυνομίας και

της οδηγίας 2016/680, των οποίων η λειτουργία και η χρησιμότητα θα μπορέσουν να διασφαλιστούν μόνον εάν –μεταφορικά μιλώντας– οι εν λόγω βάσεις δεδομένων «δεν χαθούν στη λήθη».

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 25 Το αιτούν δικαστήριο ουδόλως αμφιβάλλει ότι εσωτερικοί κανονισμοί της αστυνομίας όπως οι κατευθυντήριες γραμμές του αρχηγού της αστυνομίας δεν πληρούν τις απαιτήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τη δημοσιότητα των νομικών διατάξεων. Δεν αποτελούν νομικές διατάξεις και, ως εκ της φύσεώς τους, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «δίκαιο» κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2016/680.
- 26 Βεβαίως, οι διατάξεις του άρθρου 65 του νόμου περί αστυνομίας μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν «δίκαιο κράτους μέλους». Ωστόσο, η εν λόγω ρύθμιση δεν είναι, αυτή καθαυτή, αρκούντως συγκεκριμένη και ειδική ώστε να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 8, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680. Το άρθρο 65 του νόμου περί αστυνομίας δεν περιέχει, για παράδειγμα, καμία ρύθμιση σχετικά με τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις αποθήκευσης των δεδομένων, το είδος των πληροφοριών που μπορούν να αντληθούν από το ληφθέν δείγμα και, όσον αφορά τη διάρκεια της διατήρησης προφίλ DNA, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να πραγματοποιείται η διαγραφή των δεδομένων. Επίσης, δεν προβλέπει ούτε κάποια από τις εγγυήσεις του άρθρου 10 της οδηγίας 2016/680.
- 27 Εντούτοις, η εν λόγω νομοθετική ρύθμιση εξειδικεύεται περαιτέρω μέσω της σύμφωνης προς το Σύνταγμα και τη νομολογία ερμηνείας. Η αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας 2016/680 αναφέρει, συναφώς, ότι, όταν η εν λόγω οδηγία «παραπέμπει στη νομοθεσία των κρατών μελών, σε νομική βάση ή νομοθετικό μέτρο, αυτό δεν προϋποθέτει απαραίτητως νομοθετική πράξη εγκεκριμένη από κοινοβούλιο [...]. Ωστόσο, η εν λόγω νομοθεσία των κρατών μελών, η νομική βάση ή το νομοθετικό μέτρο θα πρέπει να είναι διατυπωμένα με σαφήνεια και ακρίβεια και η εφαρμογή τους να είναι προβλέψιμη για όσους υπόκεινται σε αυτά [...]».
- 28 Από πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ προκύπτει επίσης ότι η έννοια του «δικαίου», στο πλαίσιο του ελέγχου της υπάρξεως νομικής βάσεως για περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, περιλαμβάνει όχι μόνον τον νόμο, αλλά και τη νομολογία (αποφάσεις της 26ης Απριλίου 1979, Sunday Times κατά Ηνωμένου Βασιλείου (αριθ. 1), προσφυγή υπ' αριθ. 6538/74, § 47· της 24ης Απριλίου 1990, Kruslin κατά Γαλλίας, προσφυγή υπ' αριθ. 11801/85, § 29· και της 10ης Νοεμβρίου 2005, Leyla Şahin κατά Τουρκίας, αριθ. 44774/98, §§ 84 έως 98).
- 29 Ωστόσο, η πλέον πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου στον εν λόγω τομέα έθεσε αυστηρότερες απαιτήσεις όσον αφορά τα χαρακτηριστικά και τη δημοσιότητα «δικαίου» που συνεπάγεται περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένου

υπόψη του υψηλού επιπέδου προστασίας σε περίπτωση ιδιαίτερος σοβαρών περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων, «μόνον μια διάταξη γενικής ισχύος θα ήταν δυνατόν να πληροί τις απαιτήσεις σαφήνειας, προβλεψιμότητας, προσβασιμότητας και, ιδίως, προστασίας κατά της αυθαιρεσίας» (βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Al Chodor, C-528/15, EU:C:2017:213, σκέψη 43). Το Δικαστήριο κατέληξε σε παρόμοιο συμπέρασμα και σε πολλές υποθέσεις που αφορούσαν ακριβώς την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υπογραμμίζοντας την ύπαρξη της απαίτησης κατά την οποία μια ρύθμιση «πρέπει επίσης να προβλέπει τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις» που θα διέπουν κάθε χρήση και πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα κίνησης και θέσης [βλ., από την πλέον πρόσφατη νομολογία: απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Prokuratuur (C-746/18, EU:C:2021:152, σκέψη 49), ή της 5ης Απριλίου 2022, Commissioner An Garda Síochána κ.λπ. (C-140/20, EU:C:2022:258, σκέψη 104)].

- 30 Φαίνεται ότι η λογική των αυστηρότερων απαιτήσεων όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των νομικών διατάξεων που καθορίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις για τη λήψη, την αποθήκευση και την καταστροφή δειγμάτων DNA καθώς και των προφίλ DNA που δημιουργούνται βάσει των εν λόγω δειγμάτων θα πρέπει να ισχύσει και στην υπό κρίση υπόθεση. Η διαπίστωση αυτή επιρρωννύεται από το ίδιο το άρθρο 10 της οδηγίας 2016/680, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 37 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο κατατάσσει τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε ειδική κατηγορία δεδομένων τα οποία χρήζουν ειδικής προστασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δίκαιο της Ένωσης θα απαιτούσε η νομική διάταξη γενικής ισχύος να θεσπίζει, τουλάχιστον, ένα γενικό νομικό πλαίσιο που θα διέπει τη βάση δεδομένων, να ρυθμίζει το ζήτημα της πρόσβασης, να καθορίζει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι πληροφορίες σχετικά με το DNA, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών περιορισμών, και, κυρίως, να θεσπίζει, σύμφωνα με το άρθρο 10, κατάλληλες εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες, ιδίως εισάγοντας σαφή διάκριση μεταξύ των τύπων αδικημάτων ως προς τα οποία χωρεί δημιουργία προφίλ DNA και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα εν λόγω προφίλ DNA μπορούν ή πρέπει εν συνεχεία να καταστραφούν.
- 31 Ωστόσο, επί του παρόντος, η εφαρμοστέα στην υπό κρίση υπόθεση εθνική ρύθμιση δεν ρυθμίζει κανένα από τα ως άνω ζητήματα. Αν όμως ίσχυαν παρόμοιες απαιτήσεις στην υπό κρίση υπόθεση, καθώς και σε άλλες υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων δυνάμει του άρθρου 65 του ισχύοντος νόμου περί αστυνομίας, τότε οι συνέπειες θα έπρεπε να είναι ιδιαίτερος δραστηκές: το αρμόδιο δικαστήριο θα ήταν υποχρεωμένο να διαπιστώσει ότι η εθνική νομοθεσία προσκρούει στο άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2016/680, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας, με αποτέλεσμα κάθε δείγμα βιολογικού DNA και κάθε προφίλ DNA που δημιουργείται βάσει του εν λόγω δείγματος να πρέπει αυτομάτως να θεωρούνται παράνομα.